

חציצה בטבילה עקב טיפול רפואי

הקדמת העורך

באסיא ל"ה פורסם מאמרו של ד"ר מיכאל טל על הרקע העובדתי והדיונים ההלכתיים הקשורים בהתקנים זמניים כחלל הפה לענין חציצה בטבילה. מאז עברו מספר שנים, ובינתיים, ממש בתקופה האחרונה, יצא לאור הספר החשוב והמיוחד נשמת אברהם — הלכות חולים רופאים ורפואה על שלחן ערוך יורה דעה. בסימן קצ"ח דן המחבר בשאלת החציצה בטבילה במצבים רפואיים שונים. נושאי המשנה כוללים: כאבי עיניים, עין מלאכותית, עדשות מגע, דם יבש, עור שנקלף, רטיה פלסתר ותחבושת, גבס, דם שנסרק, סתימות ושיניים תותבות, טבעות וחוטי מתכת כחלל הפה, תפירות בחניכיים, התקן תוך רחמי (IUD), קולוסתומיה, אילוסטומיה, קטטר, דיאליזה, צמר גפן באוזן וטבילת אשה משותקת. באדיבותו של המחבר אנו מביאים פרק זה לתועלת הקוראים.

סעיף א צריכה שתטבול כל גופה בפעם אחת, לפיכך צריך שלא יהיה עליה (א) שום דבר החוצץ ואפילו כל שהוא. ואם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה, או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם, כיון שדרך רוב בני אדם להקפיד עליו חוצץ, ואם הוא חופה רוב הגוף אפילו אין דרך בני אדם להקפיד בכך חוצץ. כגב וכתחלה לא תעבול אפילו בדברים שאינן מוללין, גזירי אטו דברים כחוללין.

נשמת אברהם

(א) שום דבר החוצץ. איתא בגמ' ¹: א"ר יצחק, דבר תורה רובו ומקפיד עליו (דהיינו שמצטער עליו שלא יהיה על הגוף ²) חוצץ, רובו ואינו מקפיד עליו אינו חוצץ, וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד וגזרו על מיצוטו המקפיד משום רובו המקפיד, ע"כ. וכשהוא מיצוטו וגם אינו מקפיד אינו חוצץ אפילו מדרבנן, וכתב ע"ז רש"י ³, משום דנעשה כגופו ובטיל לגביה, וכ"כ הט"ז ⁴. והרמ"א והט"ז כתבו שזה דוקא בדיעבד, אבל לכתחלה לא תטבול אפילו בכה"ג, גזירה אטו דברים החוצצין, ועיין בחכ"א ⁵ והערות"ש ⁶ במקום צורך ואי אפשר, מותר לכתחלה דהו כדיעבד, וכתב לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א: ואם החציצה היא בכל הגוף ה"ז חוצץ מה"ת אפילו באינו מקפיד, כמבואר בגמ' 'במות עח ע"ב. וכתב לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א דה"ה בכל השערות.

ובנוגע לחציצה בבית הסתרים, דעת התוס' ⁷ דבעינן ראוי לביאת מים מן התורה, וכן פוסק האבני נזר ⁸. אך דעת הרמב"ן, הרשב"א והריטב"א ⁹ שהיא רק מדרבנן, וכן מביא המל"מ ¹⁰, וכן פוסקים רעק"א ¹¹, תחת"ס ¹² והחנ"א ¹³.

- (1) נדה סז ע"ב.
- (2) עיין רש"י עירובין ד ע"ב ד"ה ומקפיד.
- (3) שם ד"ה ושאינו, שבת נו ע"א ד"ה הא.
- (4) ס"ק ד. (5) כלל קיט סעי ג.
- (6) סעי ט.
- (7) קדושין כה ע"א ד"ה כל, וראה גם בסוכה ו
- (8) ע"ב ד"ה דבר, מנחות יח ע"ב ד"ה ואמר ונדה
- (9) קידושין שם.
- (10) הל' מקואות פ"א ה"ח. (11) פסקים ס"י ט.
- (12) פסקים ס"י ט.
- (13) פסקים ס"י ט.

סעיף ה כחול שבעין אינו הוצין ושחויץ לעין חוצין, ואם היתה (כ) פותחת ועוצמת (פי' וסוגרת) עיניה תדיר אף שחויץ לעין אינו חוצין.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

וחשבתי שכדאי להקדים כאן ולהביא את המפורסם, דעתו של החלקת יואב¹⁴ שכותב: אבל אם יהיה מוכרח לשהות (את המוך באוזן) ו' ימים אינו חוצין, דהרי קי"ל באו"ח סי' שיו דקשר פחות מו' ימים לא מקרי קשר כלל ועל ו' ימים הוי מדרבנן של קיימא ופטור אבל אסור, ומה"ת לעולם אינו מתחייב עד שיהיה בדעתו להישאר כן לעולם. וכיון דזו' ימים הוי קשר של קיימא מדרבנן, וא"כ בניד"ד בחציצת בית הסתרים דלא הוי רק מדרבנן, לא מיבעיא להריטב"א דראוי לביאת מים הוא רק מדרבנן, אלא אפילו להתוס' דהוא מן התורה מ"מ הכוונה רק שיצטרך חציצת בית הסתרים עם חצי הגוף שיהיה מיקרי רוב¹⁵, אבל חציצת בית הסתרים לבד לכו"ע דרבנן דהוי מיצוט המקפיד, וכיון דמדרבנן בטל לגבי גופה כל שהוא עד שבעה ימים, וא"כ שוב לא הוי חציצה כלל כיון דבטל לגבי גופה מדרבנן וכו', ואף דלכאורה מ"מ שייך גזירה אטו רובו, כיון דברובו שהוא מה"ת אינו מועיל שבעת ימים, אמנם באמת לפענ"ד כל שרצונה שיהיה החציצה דבוק על גופה בשעת טבילה, אינה חציצה מה"ת וכו', וע"כ בניד"ד שאינה מחלפת הגאזע בכל שבוע ושבוע, שפיר לא הוי חציצה, עכ"ל של החלקת יואב.

ואמנם חולק עליו האב"נ¹⁶, וס"ל שביטול לא מהני אלא באם הוא ביטול לחצי שנה¹⁷. מ"מ א"ל הגרש"ז אויערבאך שליט"א שנהגו מורי הוראה להסתמך על מה שמשמע מדברי הב"י¹⁸ שקשר העומד להתקיים עד חודש חשיב לכו"ע מדרבנן כקשר של קיימא. וא"כ דבר שמונח למשך שלושים יום מתבטל לגוף לענין חציצה של בית הסתרים.

(ב) פותחת ועוצמת עיניה. כותב בנו של הנו"ב¹⁹ באשה אשר לה כאב עינים, וצוה עליה רופא מומחה שלא יבוא מים כלל על עיניה וכו' פן תאבד מאור עיניה, איך תנהג האשה בחפיפה וטבילה, ואחרי שהוא דוחה הצעת השואל שתעשה לה אגד רפוי על עיניה בעת הטבילה, כותב לה תקנה אחרת שתתן ידיה על עיניה ותדיח הידים תחלה שתהיינה טופח על מנת להטפיה וכמ"ש לקמן סע' כח, אך הנחת הידים לא תהיה מהאשה עצמה, דאם תכוף את הידים למעלה נעשו קמטים ונתכסה הבשר שבתוך הפרק במקום חיבור היד והזרוע וכו', רק אשה אחרת תרד עם האשה לתוך המקוה ותעמוד לאחוריה בריחוק קצת שלא תגע גופה בגוף האשה הטובלת, ותדיח ידיה במים²⁰ ותכסה עיני האשה הזאת ברפיון קצת ותטבול. ולענין החפיפה, העלה להקל

(15) ע"ע שו"ת אב"נ יו"ד סי' רסג ס"ק ג.

(16) שם סי' רסב.

(17) וכן עיין שם סי' רנג.

(18) או"ח סי' שח.

(19) שו"ת שיבת ציון סי' מב מובא בפ"ת ס"ק טו.

(20) ועיין להלן סע' כח ולעיל סי' קב סע' ב.

(12) שו"ת יו"ד סי' קצב.

(13) יו"ד סי' צה ס"ק ג. ועיין הסבר הענין

בסדרי סהרה כאן ס"ק כג, תשובת נו"ב בשו"ת

תשובה מאתבה ח"א סי' לט, שו"ת תת"ס יו"ד

סי' קצג וחז"א יו"ד סי' צה ס"ק ג.

(14) יו"ד סי' ל.

פעיף פ (ג) דם יבש שעל המכה חוצץ, זריר שבתוכה אינו חוצץ. יצא הריר מתוכה כל ג' ימים לח הוא ואינו חוצץ, לאחר מכאן יבש הוא וחוצץ. לפיכך אשה בעלת הטטמים צריכה לחוף במים עד שיתרככו.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

אשר די לה שתרחץ ותחוף כל גופה וראשה חוץ מהעינים וסגי לה בעיון לראות במראה או בבדיקה ע"י אשה אחרת שלא יהיה לפלוף וכו'. ועיין בשו"ת אב"נ²¹ שמתיר בפשטות אפילו לאשה עצמה להדיח אצבעותיה במי מקוה ואח"כ לכסות את עיניה.

עין מלאכותית — עין זכוכית אינה חוצצת, אם היא מתביישת להוציאה לפני נשים אחרות²².

עדשות מנע — אם שכחה להסירם, אינה צריכה לטבול שנית²³, אך לדעת המנחת יצחק²⁴ מהווים חציצה ואפילו בדיעבד.

(ג) דם יבש. קרום שעל הפצע משנתייבש אינו חוצץ²⁵. ועיין בחזו"א²⁶ שכותב: ואפשר דתרי גלדי גינהו, הדם והריר שיוצאים בשעת מכת טריתו והן נקפאין אח"כ ע"פ המכה, והשניה אותו הגליד שמעלה שטח פני המכה שמתחיל הבשר להקרש ולהגליד והולך וגדל עד שיתרפא הבשר תחת חסות הגלד והגלד נפל. והנה כל שתחת הגלד עדיין לא נקרם ונתרפא, הרי הגלד נידון כעור הבשר ואינו חוצץ, וכשנתרפא כבר תחתיו הרי הוא חוצץ, והו דין השנוי במתניתין שחוף למכה חוצץ, ובכלל הזה אם נתפשטו שפתי הגלד על העור שסביבות המכה או שכבר נתרפא תחת שפתי הגלד הקיצונים או שנקרש הדם והריר שנשתרבבו בשעת הפצע בסביבות המכה ושבמכה, עכ"ל.

ועיין בקיצור שו"ע²⁷ שכותב: וכן גלד שעל גבי המכה, אפילו אם היא מצטערת להסירו צריכה להסירו או לרככו היטב במים.

אך עיין בחכ"א²⁸ שכותב: ובדיעבד אם אפשר לטבול שנית יש להחמיר, אבל היכא דלא אפשר יש לסמוך על הפוסקים דכ"ז אינו חוצץ, והשערים מצויינים בהלכה מקל עוד יותר בכותבו²⁹ בשם השו"ת השיב משה סי' מד בהסתמך על הש"ך סי"ק יג, שאם אפשר בקלות להסיר הגלד תסיר ואם כואב לה הרבה וקשה להסירו, אין להחמיר, וכן א"ל מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א שאם אי אפשר להסיר הגלד ללא כאב או דימום כי אז סימן שאין המכה שמתחת הגלד התרפאה עדיין ולכן בטל לגוף ואינו

(23) שו"ת אג"מ שם. וכן עיין בשו"ת שו"מ שם ושו"ת הר צבי שם.

(24) ח"ו סי' פט.

(25) ערוה"ש סע' לה.

(26) יו"ד סי' צד סי"ק ד.

(27) סי' קסא סע' ג.

(28) כלל קיט סע' ו.

(29) סי' קסא סי"ג.

ובט"ז וש"ך אם צריכה להדיח ידה דוקא במי מקוה בתוך המקוה או אפילו במים תלושים, ועיין במסה יהונתן בסי' קב שם.

(21) יו"ד סי' רסב.

(22) מהר"י אסאד סי' רכט; שו"ת שו"מ תליתאי

ח"ג סי' קח; שו"ת הר צבי יו"ד סי' קסא; שו"ת

זכר שמחה סי' קיח; שו"ת אג"מ יו"ד ח"א סי'

קד; שו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' פב.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

חוצץ, ומ"מ צריך לרככו. ואם נתרפא הפצע לגמרי והגלד עומד ליפול כי כבר יש עור חדש מתחתיו המכסה את כל הפצע, ואפשר להוריד את הגלד ללא כאב ודימום, ג"כ מועיל ריכוך, אך טוב להורידו לפני הטבילה, והסכים עמו הגרש"ז אויערבאך שליט"א. ואם שכחה להסיר את הגלד לפני שבת, מותר להסירו בשבת, אך תזהר שלא תוציא דם³⁰, ועיין בקצוה"ש³¹ שכותב: דאין בזה איסור תולש, לפי שהגלד, אע"פ שמדובק בבשר, טופו ליפול מאליו ועדיף מציצין שפירשו רובן מעורר האצבע דאסור להסירן אא"כ מצערות אותו. ומ"מ נראה שתהיה ביד ולא בכלי, עכ"ל.

עור שנקלף — ותלתולי עורות תלויים ועומדים, אינם חוצצים שהמים יכולים לבא שם, והצד המחובר להבשר לא חשיב חציצה כי אין שום אדם שמקפיד על קליפות אלו ואין דרך כלל לחתכן כי נושרין מאליהן והוי מיעוט שאינו מקפיד דלכ"ע אינו חוצץ³².

(ד) רמיה. דהיינו פלסתר. וכן פוסק החכ"א³³. אך יש פוסקים שזה דוקא כשהיא מקפדת³⁴ אבל אינה מקפדת אינו חוצץ, ולכן אם מצטערת בהסרתה (והיא מונחת לזמן ארוך), יש להתיר לה לטבול עם הרטיה³⁵. וכותב הדברי מלכיאל³⁶ שאם צריכה את הרטיה לעולם, אע"פ שמחליפין אותה מזמן לזמן אינה חוצצת, אבל אם עומדת להתרפא ולהסיר אז את הרטיה, חוצצת. ויש סוברים שאם אפשר להסיר את הרטיה ללא כאב גדול, ודאי צריכה להסירה, אך אם חוששת לכאב גדול ולסכנה, מספיק שתדיח במים חמים מסביב למקום הרטיה כמה שאפשר ותטבול³⁷. וכ"כ השו"ת יביע אומר³⁸ והוסיף, שאם נשארו אך ימים אחדים להורדת הרטיה, נכון להחמיר.

אשה שיש לה פלסתר ושכחה להורידו לפני השבת והוא דבוק על שער, עיין במ"ב³⁹ שאין להסירו בשבת דהוי בכלל תולש, ואף על גב דאינו מכויין לזה, פסיק רישא הוא. אך כתב לי הגר"ע יוסף שליט"א⁴⁰ שלדעתו יש להתיר כשיש צורך בדבר משום שתלישת שער שלא ע"י כלי אסורה רק מדרבנן והוא דבר שאינו מתכוין, והו"ל פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן, שהסכים הגר"י אלחנן בבאר יצחק סימן טו ובמפתחות להתיר. וכ"פ בשו"ת בתי כהונה חלק בית דין סי' יח. וכ"פ הגאון שו"מ קמא ח"א סי' רי ותילתאה ח"ג סי' ג, והגאון מהרש"ם ח"ה סי' מח, ובשו"ת דברי מלכיאל יו"ד סי' מב. ועיין גם בשו"ת יביע אומר ח"ה או"ח סי' כז, עכ"ל. וכותב השש"כ⁴¹ שאיספלגנית הדבוקה במקום שער בגוף, טוב שלא להסירה, שכן בעל כורחו

(30) עיין בארי"ח סי' שכח סעי' כב.
 (31) סי' קלו בבדה"ש סי' כב.
 (32) חכ"א כלל קיט סעי' טז.
 (33) כלל קיט סעי' ז.
 (34) סודי טהרה אות כד.
 (35) שו"ת הר צבי יו"ד סי' קסט. וע"ש שמצדד גם לגבי סתימה זמנית של שן שאינו חוצץ.
 (36) ח"ה סי' קח.
 (37) שו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' ט בשם הדברי חיים יו"ד ח"ב סי' סה.
 (38) ח"ג יו"ד סי' יב.
 (39) סי' שיב ס"ק ב, סי' שכח סעי' מט מ"ב ס"ק קמא וביה"ל ד"ה לשום.
 (40) מובא בלב אברהם ח"א עמ' יב.
 (41) פל"ח סעי' כח.

סעיף יא חץ או קוץ התחוב בבשר, (ה)אם נראה מבחוץ הוצץ ואם אינו נראה אינו הוצץ.

נשמת אברהם

יתלשו שערות בשעת הסרתה. אולם מותר לשפוך בנוזין אם הוא מוכן לכך מאתמול (דאל"כ אית ביה משום מוקצה), ולהסיר את האיספלגנית בדרך זו, עכ"ל. ובהערה⁴² מובא בשם הגרש"ז אויערבאך שליט"א: דאם הוא מצטער מהאיספלגנית, נראה דשרי, כיון דתלישת השערות יהא כלאחר יד ומקלקל ופסיק רישא דלא ניח"ל, עכ"ל. וכן פוסק המ"ב בכמה מקומות⁴³. ולפי"ז נ"ל בניד"ד, אם אין לה בנוזין ואינה יכולה להוריד את האיספלגנית בדרך אחרת ומצטערת כי אינה יכולה לטהר לבעלה, יהיה מותר, גם לדעת המחמירים, להסיר את האיספלגנית ואם יתלשו שערות לית לן בה, וכנ"ל, והסכים אתי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א⁴⁴.

ואחרי הטבילה מותר לה לשים פלסתר אחר, ועיין מה שכתבנו בנשמת אברהם ח"א סי' שכח ס"ק סב לגבי פרטי דינים.

אשה שמחובר לה צינור שנכנס לתוך כלי הדם כדי שתוכל להזריק תרופה לאפשר לה להתעבר, אמר לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א בשם הגרש"ז אויערבאך שליט"א שחוצץ משום הפלסתר, בהם מודבק הצינור לידה, עכ"ד. ולעת הטבילה חשים תחבושת (שדרכה המים יכולים לחדור) במקום הפלסתר וכדי שלא יזוז הצינור, ועי' להלן.

תחבושת — אמר לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א שאם מצטערת בנטילתה וצריכה להיות עליה במשך כמה חודשים, אינו חוצץ, ועיין בשו"ת הר צבי יו"ד סי' קסט. ואם המים יכולים לחדור דרכה לעור או אפילו לא נשארה הרבה זמן, מותר לטבול אם קשה לה להורידה, והסכים אתי הגרי"י נויבירט שליט"א.

גבס — אם אי אפשר בשום אופן להסיר את הגבס ללא גרימת כאב גדול וסכנה מעט לאבר, והגבס צריך להישאר ולא יוסר כמה חדשים, אפשר להתיר לה לטבול עם הגבס, כי מכיון שהיא עושה כן משום רפואה, ודאי אינה מקפדת⁴⁵. אולם אם אפשר לבעלה להיות מושל ברוחו עד שיוסר הגבס, תבוא עליו ברכה⁴⁶.

(ה) אם נראה מבחוץ, וכן תפירות, כיון שהן נראות מבחוץ, יש בהן משום חציצה⁴⁷. ואמר לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א שאע"פ שכעת היא רוצה שהן יהיו על בשרה, אך מכיון שזה רק מתוך אונס, נקרא מקפדת.

עג. (42) שם שחולק עליו.

(43) סימן שסז שער הציון ס"ק יח, סימן שסא שער הציון ס"ק יח וסימן שלו ושעה"צ ס"ק ב. וצ"ע ממקום אחר שכותב המ"ב (סי' שלו ס"ק כה) דהיינו דעשבים הם גדולים, וזהו שלא ירוץ עליהן דהוי פס"ר שיתלש בודאי, ואפשר דאפילו לילך עליהן במהרה ג"כ צריך ליזהר, עכ"ל. וצ"ע, כי יש כאן תלישה כלאח"י ואינו מכוי, ואע"ג דהוי פס"ר, לא איכפת ליה. וכן עיין בחזו"א סי' נ ס"ק ב שאוסר בפס"ר דלא ניתא ליה ואפילו בחד דרבנן, ועיין ביביע אומר

(44) וא"ל מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א שלכא"ו יש להקשות לשיטת המקילים מהגמי שבת פא ע"א מובא בשו"ע סי' שיב סעי' ז, ועיין שם במ"ב

ס"ק כ ושעה"צ ס"ק כג, שאפילו פס"ר דלא ניח"ל ואינו מכוי ובמקום צער אסור, וצ"ע.

(45) שו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' ס.

(46) שו"ת הר צבי יו"ד סי' קסה.

(47) עיין בשו"ת אג"מ יו"ד ח"ב סי' פז; סדרי טהרה אות ז; חכ"א כלל קיט סעי' ה, ועיין בשו"ע

ס"ק סז.

פעיה פי (ו) דם שנמרך בבשר אפילו לח חוצץ.

פעיה יז (ז) צבע שצובעות הנשים על פניהן וידיהן ושער ראשן אינו חוצץ, וכן מי שהוא צובע וידי צבועות אינו חוצץ. כגס וכן מי שאומנותו להיות שוחט או קלצ וידיו מטבלכות צדס אינו חולץ, שרוב בני אומנות זו אינן מקפידים.

פעיה יח אם יש לה נפח על מקום הצפורן ואינה יכולה לא לחתוך ולא לחטט, אם נפוחה כל כך שאין המיט שתחת הצפורין (ח) נראה, אינו חוצץ.

פעיה כב אבר ובשר המדולדלים (ט) חוצצים (לכל יצלת או יתרת וליון מדולדלין אינן חוללים).

פעיה כג השירים והנזמים והטבעות והקטלאות, אם הם רפויים אינם חוצצים ואם הם מהודקים חוצצים, וכן הדין (י) באגד שעל המכה וקשקשים שעל השבר.

פעיה כד צריכה לחצוץ (יא) שיניה שלא יהא בהם דבר חוצץ, שאם טבלה ונמצא שום דבר דבוק בהם לא עלתה לה טבילה, ויש נוהגות שלא לאכול בשר ביום לכתן לבית הטבילה מפני שהוא נכנס בין השיניים

נ ש מ ת א ב ר ה ם

(ו) דם שנמרך. היינו דם שמתחיל להתייבש ולהדבק קצת שכשתולים בו אצבע נמשך והולך חוט ממנו ⁴⁸, ועיין גם לעיל סע' ט.

(ז) צבע. משחה ששמה על פצע חוצצת, וצריכה לרחוץ ולסלק אותה ⁴⁹. וא"ל מו"ר הגרי"י גויבירט שליט"א די"ל שמדובר על משחה עבה.

(ח) נראה. כתב הב"י שזה נלמד מחץ, לעיל סע' יא, ולפי"ז א"צ שיהא נקרה עוד ובשר על המיט, אלא כל שהמיט כך בעומק שאינו נראה בשוה לבשר, אינו חוצץ כדלעיל גבי חץ ⁵⁰.

(ט) חוצצים. כתב הרא"ש בפ"י דנדה והרמב"ם בפ"ב דמקואות, אפילו פירשו רובן, כיון דצריכין אומן לקטען ⁵¹.

(י) באגד שעל המכה. עיין לעיל סע' י.

(יא) שיניה — בחציצה בשיניים יש להבחין בכמה סוגים כדלהלן:

1. סתימה קבועה — ידוע ומפורסם שהחכמת אדם ⁵² מחמיר בסתימת שן קבועה מטעם מקפיד, מכיון שהיא לרפואה ורצונה להסיר רק שאינה יכולה להסירה, ולכן חוצץ, וכן פוסק בעל הערוך לגר ⁵³ שלכתחילה יש להחמיר.

(51) באר הגולה.

(52) כלל קיט סע' יח ובינת אדם ס"ק יב.

(53) שו"ת בנין ציון החדשות סי' נ.

(48) ש"ך ס"ק כ.

(49) ערוה"ש סע' לב.

(50) ש"ך ס"ק כד.

יותר ממאכל אחר, ואף על פי שבדקוּת וחוצצות השינים, חוששות דילמא תשתייר מיניה ולאן אדעתה, ומנהג יפה הוא. כגב ולין לך לאכול צן כרחילכ לעצילכ ולין לך לעסוק כל כיוס קודם כטצילכ צצלק או צנרות של שפוכ שלא ידבק צב, וכן וכגו.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

אך המהרש"ם⁵⁴ מתיר מטעם שאי אפשר להוציאה ולשלפה מתוך השן, ולכן לכ"ע אינה חוצצת ואף שהיא לכתחילה לרפואה, מ"מ אין חפצים להפירו אח"כ משום נזי שלא יהיו נראים הנקבים, ועל אף שבשו"ת הרי בשמים⁵⁵ כתב להחמיר דהוי חציצה, חזר בו אחרי כן והתיר אפילו לכתחילה⁵⁶, מכיון שהיא נעשית באופן שלא תנטל משם לעולם. וכ"כ בשו"ת חסד לאברהם תאומים⁵⁷ שמכיון שסתמו להיות קיים, פשיטא דאין מקום לחומרא בזה כיון דאינו מקפיד להסירו לעולם, והוא מצרף דעת הריטב"א והרשב"א דהא דבעינן ראוי לביאת מים בבית הסתרים לא הוי רק מדברי סופרים והו"ל ספק דרבנן לקולא. ואף דשיטת התוס' דמן התורה בעינן ראוי לביאת מים, הו"ל ספק פלוגתא אי הוי מן התורה או מדברי סופרים וא"כ בזה שהדבר ספק אי חייץ, הו"ל ספק ספיקא בדאורייתא דשמא מן התורה לא בעינן ראוי לביאת מים (ועוד דגם מדרבנן בעינן רובו או מקפיד וכאן שניהם אין — כתב לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א), ואם ת"ל דבעינן ראוי לביאת מים שמא לא הוי חציצה, ואף מדברי סופרים פשיטא דבעינן ראוי לביאת מים, הוי ספק דרבנן ולקולא כמ"ש הפוסקים דכל דהוי ספק ספיקא בדאורייתא וספק אחד בדרבנן, אזלינן לקולא. וראה בשו"ת שבות יעקב⁵⁸ שגם כתב דבמיעוט המקפיד, אמרינן ספק דרבנן לקולא, וכ"כ הש"ך⁵⁹.

וכן פוסקים השו"מ⁶⁰, הלבוש מרדכי⁶¹, הבית יצחק⁶², האב"נ⁶³, הצמח צדק⁶⁴, האמרי יושר⁶⁵, הדרכי תשובה⁶⁶, הטהרת ישראל⁶⁷, הדעת תורה⁶⁸, הבן איש חי⁶⁹, המצודת דוד⁷⁰, השבט הלוי⁷¹, המנחת יצחק⁷² והשערים מצויינים בהלכה⁷³. וראה בשו"ת אג"מ⁷⁴ שכותב: שזה פשוט היתר בכל העולם ואין חוששין לזה אף חסידים ואנשי מעשה, ובאמת אם נחוש לזה לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת

(54) ח"א סי' עט.	(65) ח"ב סי' קצג.
(55) מהד"ק סי' קכג.	(66) ס"ק עו.
(56) מהד"ת סי' קכת.	(67) סע' צ.
(57) יו"ד סי' מז.	(68) ס"ק כד.
(58) ח"א סי' סט.	(69) שנה ב' פ' שמיני ס"ק ט ושו"ת רב פעלים
(59) ס"ק יג. וראה גם בספר דברי שאול סי' קצח סע' כד.	ח"ד יו"ד סי' יג.
(60) קמא ח"ג סי' כז ותנינא ח"ג סי' קת.	(70) על הקיצור שו"ע סי' קסא ס"ק יא.
(61) יו"ד סי' קכה.	(71) יו"ד סי' צח.
(62) יו"ד ח"ב סי' יט.	(72) ח"ו סי' פו.
(63) יו"ד סי' רנת.	(73) סי' קסא ס"ק יג.
(64) יו"ד סי' קסו.	(74) יו"ד ח"א סי' צו ענף ו.

תחת בעלה. כי בזה"ז כמעט שאין במציאות אשה שאין לה סתימה באיזה שן. ועל מה שפסק החכ"א הוא מתרץ, שבסתימות שבזמנינו גם החכ"א היה מודה לזה בלא ספק והוא איירי באופן שהוא רק שלא יכנס הרוח ולא יכאב השן, אבל אינה טובה ללעוס בה דיותר נח לה ללעוס בשן נקוב מסתום בשעוה ועופרת שהזכיר, לכן אף שבשביל הכאב מניח שם, הוי מקפיד, אבל בסתימה שבזמנינו גם הוא יודה שאינו חוצץ, וכמו שנתפשט היתר בכל העולם ואין מפקפקין כלל בזה, וזה ברור, עכ"ל. וכן כתב לי מו"ר הגר"י נויבירט שליט"א: אצלי ברור שכן כוונת החכ"א, דעיקן שם כלל קיט סי' ו לגבי רטיה, וק"ו כאן.

2. סתימה זמנית — קיימת מחלוקת הפוסקים אם סתימה זמנית לכמה ימים או שבועות עד החלפתה לסתימה קבועה, חוצצת או לא. הטהרת ישראל⁷⁵ כותב בפשיטות שחוצצת, וכן פוסק המצודת דוד⁷⁶. וכותב הג"ד מאיר אריק ז"ל בשו"ת אמרי יושר⁷⁷ שאע"פ שמדובר כאן על בית הסתרים והוי תרי דרבנן, ובנוסף לזה הלא החומר הסותם מחובר ונעשה כשן ממש שאוכלת עמה, מ"מ בזמן מיעוט כזה (של שבועיים) אין לחפש קולות, וכ"כ בשו"ת לבושי מרדכי⁷⁸ כשנשאל על משך זמן של ב' וג' ימים. וראה מה שכתבנו לעיל סע' א בשם החלקת יואב.

אולם השואל ומשיב⁷⁹ כותב להתיר כי מצד דבעינן ראוי לביאת מים ליכא חשש כאן דהא השן סתום תמיד וא"כ מה דנפתח מצד הכאב וסתמו נשאר על תכונתו תראשונה ולא שייך כאן ראוי לביאת מים, והוא מצרף לזה גם שיטת הריטב"א שבבית הסתרים לא בעינן ראוי לביאת מים רק מדרבנן, והוא ממשיך, שכל שעושה לרפואה לא שייך לומר דמקפדת, ואף דרובא דעלמא מקפידות, מ"מ לא אמרינן בטלה דעתה, אלא דוקא כשהיא לא עושה את זה מטעמי רפואה. אולם כשהיא עושה את זה לרפואה, אין לומר כן כי הלא גם כל העולם אם היו צריכים ח"ו לזה היו עושין כן⁸⁰. אולם הסדרי טהרה⁸¹ מפקפק בסברה זו דא"כ גם גבי רטיה שעל המכה ובאגד שעל המכה והבשר נימא הכי, דכל בני אדם שיש להם כן אינם מקפידים כיון שמתרפאים בכך. והסדרי טהרה עצמו נוטה להתיר במסקנתו שם אם לא מדובר ברוב הגוף, ואולי יש לחלק, כי סוף סוף הרטיה או האגד עומדים לזמן מה בלבד, כאשר כל מטרת הסתימה בשן היא שתשאר כך לעולם (בסתימה זמנית או בסתימה קבועה שבאה אחרי כן) וממילא בטלה לגופה, ועוד דהוה בית הסתרים.

והדרכ"ת⁸² כותב בשם השו"ת אלף המגן⁸³ שמתיר לאשה לטבול עם סתימה זמנית, וכן פוסק החלקת יעקב⁸⁴. וכותב ההר צבי⁸⁵ שמכיון שהוחלט שהשן תהא מכוסה תמיד אע"פ שמחליפין את חומר הסותם, אין בזה חשש חציצה דסוף כל סוף

ברמ"א כאן סע' ו.	(75) סע' צ.
(81) סוסיק יט.	(76) סי' קסא סי"ק יא.
(82) סי"ק עה.	(77) ח"ב סי' קיב.
(83) ח"ב סי' כו.	(78) ח"ד סי' נד.
(84) ח"א סי' קלו וח"ב סי' קעג.	(79) מהד"ת ח"ג סי' קה.
(85) יו"ד סי' קסט.	(80) וראה גם מהד"ק ח"ג סי' כז. וכן ראה

תשאר מכוסה. והוא מסתמך על שו"ת המהרש"ם⁸⁶ שכותב שאין לחלק במה שדעתה להחליף, דמטעם זה גופא מוכח שאינה מקפדת. וראה גם בשו"ת דברי מלכיאל⁸⁷ להגאון מלאמזא, שכותב בנוגע לרטיה או חבישה שאם מדובר על מכה שלא תתרפא והרטיה או חבישה ישארו לעולם, אצפ"י שמחליפין מזמן לזמן, אינו חוצץ. והאג"מ⁸⁸ מתיר גם לבעלי גפש מאותה סיבה דכיון שגם אחר הזמן כשתסירנה אל תניח הנקב שבשן מגולה אלא תחליף אותו על סתימה קבוצה, אי"כ אינה מקפדת שיהיה הנקב מגולה, ולכן אף שעל סתימה זו מקפדת להסירה, לא חשיב מקפיד כיון שתחזור ותסתמהו. וכן פוסק המנחת יצחק⁸⁹.

ואמר לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א שהוא מתיר לאשה, בהסתמך על השו"ת חלקת יואב (המובא לעיל סע' א), לטבול עם סתימה זמנית רק אם הסתימה תשאר במשך שבוע ימים, ובתנאי שאין הסתימה בולטת מהשן, וחשיב כבלוע בתוך הגוף. אולם אם הסתימה בולטת, אז אינה בטילה אא"כ תחליט האשה שהיא לא תלך לרופא שיניים עד אחרי שלושים יום מזמן הטבילה⁹⁰, ואז יהיה מותר לה לטבול. והמורה הוראה יכול לומר לבעלה מבלי ידיעתה שאם תפסיד את התור או תצטער, תוכל ללכת לרופא להמשך הטיפול. וודאי לא תועיל אם האשה עצמה תחשוב כן בשעת הטבילה. וברור שאם תוך זמן זה מרגישה שבכל זאת היא צריכה לגשת לרופא עקב כאבים, בלא הכי יכולה לשנות החלטתה, עכ"ד. וכן מובא בשמו בספר שערי טבילה⁹¹.

3. שיניים תותבות — שן תותבת שצריך אומן להוציאה או שיש צער בהוצאתה, אינה חוצצת, וכן מובא בדרכ"ת⁹². וכן פוסקים השו"ת מהר"י אסאד⁹³, הטהרת ישראל⁹⁴, העקרי הד"ט⁹⁵, הבנין ציון⁹⁶, תחכ"א⁹⁷, השו"ת מהרש"ם⁹⁸, השו"ת אב"נ⁹⁹ והשו"ת רב פעלים¹⁰⁰.

אולם הגר"י שמעלקיש ז"ל בשו"ת בית יצחק¹⁰¹ מחמיר שבכה"ג חוצצת, וטעמו: דכיון דיכולים לעשות שיניים אשר יכולים ליטלן בכל פעם שתלך לבית הטבילה הוה כלכתחילה, והרמ"א כתב כאן סע' א ולכתחלה לא תטבול אפילו בדברים שאינן חוצצין, גזרה אטו דברים החוצצין, ונהי דהיכא דאיכא צער או כאב כדיעבד דמי, מ"מ כיון שיש פוסקים מחמירים ויש חשש הציצה, על כן בהכרח להושיב שיניים שיכולה ליטלן בשעת טבילה, עכ"ל. והאב"נ¹⁰² מחמיר כשרוב השיניים הן תותבות דרובו החוצץ הוי מדאורייתא ובית הסתרים נדון בפני עצמו וגם

(94) סע' פו.	(86) ח"א סי' ז.
(95) סי' כב אות ז.	(87) ח"ה סי' קת.
(96) החדשות סי' נו.	(88) יו"ד ח"א סי' צו.
(97) בבינת אדם סי' יב.	(89) ח"ה סי' קיא.
(98) ח"א סי' עח.	(90) ראה בדברינו לעיל סי' א.
(99) יו"ד סי' רנט.	(91) סי' לד סוס"ק ה, אך ע"ש שאינו מבריל
(100) ח"ד יו"ד סי' יג.	בין בולטת או לא.
(101) יו"ד ח"ב סי' יט.	(92) ס"ק עה.
(102) יו"ד סי' רנט.	(93) יו"ד סי' רכט.

כל מקום הסתרים נדון בפני עצמו. אולם חולק עליו השו"ת אמרי יושר¹⁰³ דבית הסתרים לכו"ע אינו נדון בפ"ע רק מצטרף לרוב הגוף וכמ"ש בתשובת זכרון יוסף הובא בסדרי טהרה סי' קצט. וכותב שם: דאין להחמיר בזה לבטל ח"ו בנות ישראל מפרי"ר ובפרט בזמנינו רוב הנשים יש להן שיניים תותבות, וגם נראה כיון דכל הפה הוי בית הסתרים הוי מיצוט אף לגבי הפה, עכ"ל.

שיניים תותבות שאפשר להוציאן ולהחזירן בלי אומן ובלי כאב בודאי חוצצות, וכן פוסקים השו"מ¹⁰⁴, המהר"י אסאד¹⁰⁵, המהרש"ם¹⁰⁶ והשבט הלוי¹⁰⁷. וצ"ע דמ"ש מעין של זכוכית שהאחרונים מקילים מכיון שהיא מתביישת להוציאה בפומבי (עיין לעיל סע' ח), וכן מצאתי אח"כ בהבאר יצחק (מובא להלן). וכותב הטהרת ישראל¹⁰⁸: שבפרט כפי הנהוג בזה"ז שהן מוציאות אותן בכל עת לנקותן, נראה שגם דיעבד צריכה טבילה שנית וכו', והמיקל לאחרים אף בזה"ז בשכבר טבלה עם השיניים דאינה צריכה טבילה שנית, אין לערער עליו, עכ"ל. וכותב שם הבאר יצחק¹⁰⁹: משום דיזכר לומר דבאמת אינה מקפדת שלא יהא על גופה באותו זמן, דאם היה מציאות לתקנן ולנקותן בעודו מחובר לגוף, בודאי לא היתה מסירן וכו', וגם יש סברא דנוי הוא לה בשיניים ובלא זה בושה מאחרים, על כן נ"ל דאין לערער על המיקל, עכ"ל. וכותב המנחת יצחק¹¹⁰, שגם לשיטת מהרש"ם אין לברך כשהיא חוזרת וטובלת אלא בלשון בריך רחמנא, דהרי המהרש"ם כתב¹¹¹ שרק אם אינו דבוק בבשר שסביב השיניים בחזק והוא רפוי עד שראוי לביאת מים בתוכו, אבל הוא כמעט מהנמנע להבחין ואין להקל, עכ"ל. וכותב על זה המנחת יצחק שאמנם אין להקל שלא להצריך טבילה אחרת, אבל בנוגע לברכה שוב יש לחוש לאידך גיסא דדלמא הוי רפוי קצת, כנודע למאן שיש לו שיניים תותבות, דהרבה מאכל ומשקה נכנסים בינם לבין הבשר שסביבם, וראה גם בהתחלת הקדמתו שם ובשו"ת ציץ אליעזר¹¹².

4. שן המדולדלת ומתנוודדת — שן המדולדלת אינה חוצצת ואפילו אם האשה בדעתה ללכת בקרוב לרופא שיניים שיוציא לה את השן, כך פוסק הגאון בטשעבין ז"ל בשו"ת דובב מישרים¹¹³, וסברתו בהסתמך על הריטב"א הנ"ל דמה שבית הסתרים צריך שיהא ראוי לביאת מים הוא רק מדרבנן, וכאן דהוי מיצוט המקפיד בבית הסתרים הרי תרי דרבנן, ולכן יש להקל. וכן הוא כותב, לפי הגו"ב¹¹⁴ דבבלוע לא בעינן אפילו ראוי לביאת מים ואינו חוצץ שם כלל, א"כ ה"נ כיון שמחובר לגופה הוי כבלוע ואינו חוצץ, עכ"ל. וכן מתיר האב"נ¹¹⁵, ועל אף שהוא אינו פוסק כהריטב"א (דבית הסתרים דרבנן) ודעתו להחמיר כשיטת התוס' הנ"ל (דבית הסתרים דאורייתא), בכל זאת בני"ד מיקל כיון שאינו אלא שן אחת ולא חמיר בית הסתרים ממקום גלוי

(110) ח"ה סי' כא.

(111) ח"א סי' עח.

(112) ח"יב סו"ס סז.

(113) ח"א סי' פד.

(114) מהד"ק יו"ד סי' סד.

(115) יו"ד סי' רס.

(103) ח"ב סי' קצג.

(104) מהד"ק ח"ג סי' כו.

(105) יו"ד סי' רכט.

(106) ח"א סי' עח.

(107) ח"ג סי' קכת.

(108) סע' פז.

(109) ס"ק רסב.

פעיה כה אם לא הדיחה (יב) בית הסתרים ובית הקמטים שלה ונמצא בהם דבר חוצץ, לא עלתה לה טבילה. ואם לא נמצא עליה דבר חוצץ אף על פי שלא בדקה קודם טבילה, עלתה לה טבילה, ואינו דומה לבדיקת הגוף וחפיפת הראש.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

דבמיעוטא דק דרבנן, ואפילו שמתנדנדת גופה היא ודומה לצפורן שפירש רובה שאינו חוצץ¹¹⁶. וכן פוסק להתיר בשו"ת שבט הלוי¹¹⁷.

5. מכשיר של חוט ברזל — שמישר את השיניים העקומות וצריך אומן להוציאן, אינו חוצץ¹¹⁸. אך כותב בספר שערי טבילה¹¹⁹ בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א שבחוטוי ברזל שמטרתם ליישר השיניים, מאחר שאינו עשוי לשם רפואה אלא לנוי גרידא, חוצץ, ע"כ. ואם נעשה לשם טיפול בשיניים רופפים, יש להקל אם אי אפשר להוציאן¹²⁰. ולפי מה שהסביר לי רופא שיניים, בכל מקרה יש גם חשש שיתקלקלו השיניים בעתיד אם לא מיישרים אותם עתה, וה"ה במיתקן של פלסטיק.

6. תפירות בחניכיים — שנראות והרופא יוציאם בעוד זמן, מתיר הדובב מישרים¹²¹, כיון שהיא בבית הסתרים ויש לצרף גם שיטת הריטב"א והוי תרי דרבנן. אך האג"מ¹²² מחמיר; כי מכיון שהם נראים מסתבר שנחשב מקפדת שלא ישארו שם התפירות וחוצץ משום דאף שהוא בית הסתרים בעינין ראוי לביאת מים, אך אם אינם נראים כלל והם בתוך הבשר כך שאי אפשר לראותם, רק אחרי הפרדת הבשר ע"י מכשיר הם מתגלים, אינם חוצצים, משום שאז נחשב זה למקום בלוע, עכ"ל. וכן מחמיר הגרש"ז אויערבאך שליט"א¹²³ כשהם נראין, דמאחר שהם עשויין לזמן קצר (דהיינו לפחות משלושים יום¹²⁴), עדיף לדחות את הטבילה.

(יב) בית הסתרים — בחציצה זו יש להבחין בסוגים שונים כדלהלן:

1. מיתקן תוך-רחמי (אי. יו. די.) — אינו חוצץ¹²⁵. וגם החוט המשתררב לצואר הרחם אינו חוצץ¹²⁶, אך יש להיזהר שהחוט (שהוא קצר) לא יהיה דבוק לכותלי הפרוודור¹²⁷.

2. טבעת בפרוודור — במקרה של צניחת הרחם, כותב החשב האפוד¹²⁸:

(116) עיין שם ס"ק ט. (117) ח"א סי' צו.

(118) שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' פו; שערים מצויינים בהלכה סי' קסא ס"ק יב; שו"ת שבט הלוי יו"ד ח"א סי' צת. וראה בשו"ת אג"מ יו"ד ח"א סי' צו.

(119) סי' לה ס"ק ד. וכתב לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א: יל"ע דהא עומדים לזמן ממושך, ומ"ש מאספלגנית.

(120) שו"ת שבט הלוי שב.

(121) ח"ג סי' מ, ומובא גם בספר שערי טבילה סוסי' לה.

(122) יו"ד ח"ב סי' פו.

(123) מובא בספר שערי טבילה שם.

(124) כך כתב לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א.

(125) שו"ת נו"ב מהד"ק יו"ד סי' סד; פ"ת ס"ק טז; דרכ"ת ס"ק פז; ערוה"ש ס"ע נה; שו"ת חת"ס יו"ד סי' קצג; שו"ת בנין ציון סי' עא;

שו"ת יד הלוי ח"ב סי' מא; שו"ת זכר שמחה סי' קיט; שו"ת הר צבי יו"ד סי' קנג; שו"ת ציץ אליעזר ח"י סי' כה פ"י או"ק ג ותי"א סי' סג.

(126) שו"ת ציץ אליעזר ח"א סי' סג; שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' פו.

(127) אמר לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א.

(128) ח"ב סי' קיח.

אכן למעשה כבר נהגו להקל בכל דבר אשר מתבטל אל הגוף זמן רב, ואע"פ שאינו מתבטל לעולם, ומפורסם הוא אשר החלקת יואב, דעתו שכל דבר המתבטל אל הגוף לשבעת ימים דינו כמתבטל לעולם, ואם כי יש מקום לפלפל בזה, הנה במקום שיש עוד סניף לדבר, כבר נהגו להקל בזה, והרי בנ"ד יש אומדנא שהמקום בו נתון הטבעת הוא מקום בלוע וכמו שהזכיר החת"ס, ואם אינו מקום בלוע עכ"פ הוא בית הסתרים, גם אינו אלא מיעוטו שאפילו אם נימא שהוא דבר המקפיד ואינו אלא מדרבנן, ולפי דעת הריטב"א שכל בית הסתרים אינו אלא מדרבנן (קידושין כה סוד"ה דתנן), הרי זה תרי דרבנן, ובכגון דא יש לסמוך על החלקת יואב ואינו חוצץ, עכ"ל. וכן מתיר המת"ש ענגיל¹²⁹, ועיין גם בנו"ב¹³⁰, דרכ"ת¹³¹, הר צבי¹³² וערוה"ש¹³³ שדנים בדבר, ועיין מה שכתבנו לעיל סי' קצו ס"ק ב שהאידנא כמעט ולא משתמשים בטבעת בגשים צעירות אלא מטפלין בהן ע"י ניתוח, ובאותן הגשים שיש להן טבעת כזו ומוציאה ומכניסה לבד מפעם לפעם, צריכה לכתחילה להוציאה לפני הטבילה, אך אם שכחה, בדיעבד אינה צריכה לטבול שנית¹³⁴.

3. קולוסתומיה — אשה שעברה ניתוח שבקבותיו יש פתיחה של מעי הגס שבולט החוצה בדופן הבטן, ודרכו יוצאת הפסולת, לובשת בדרך כלל שקית מסביבו כדי שהפסולת תכנס לתוכה. מפעם לפעם היא מחליפה את השקית וגם מנקה מסביב למעי הבולט. מבחינה רפואית אין כל צורך להקפיד שמים לא יכנסו לשם ויכולה היא להיכנס למקוה ולטבול כרגיל ללא השקית וללא גוף זר על גופה, והוסיף לי מו"ר הגר"י גויבירט שליט"א: ותנקה היטב מסביב למעי הגס.

4. איליאוסתומיה — כאן כתוצאה מהניתוח, יש פתח של מעי הדק שבולט החוצה בדופן הבטן, אך הבעיא היא שבאופן מתמיד יש הפרשה מהמעוי, כך שלא תוכל לטבול בלי שתלכלך את המקוה, וכדי למנוע את זה אפשר לה או להכניס "תמפוז" לתוך הפתח והחוט ישאר בחוץ (ועיין לעיל הערה 126) או אפשר לה להכניס גזה לתוך המעי כשחלק מהגזה בולט קצת בחוץ כדי שתוכל את"כ להוציאה (אך לא מומלץ להכניס צמר גפן בתוך פי המעי שמא יקרע הצמר גפן בעת הוצאתו וחלק ישאר בפנים), כי אין כל סכנה אם הפתח והמעוי באים במגע עם מים, וא"ל הגרש"ז אויערבאך שליט"א שתיזהר שהחלק של הגזה שנוגע בחוץ יהיה רפה כדי שהמקום יהיה ראוי לביאת מים, ופשוט שאין לטבול עם השקית, עכ"ד.

5. קטטר — אשה הצריכה, עקב מחלה או חבלה, להיות עם קטטר קבוע בשלפוחית השתן, יכולה לטבול עם הקטטר (מטעמים רפואיים אסור לה להוציא הקטטר מחמת הטבילה אם אין סיבה רפואית להחליפה), כי הלא מהפתח ולפנים בלוע ואינו חוצץ, ומה שבחוץ נוגע רק באופן רפה, והסכים עמי הגרש"ז אויערבאך שליט"א.

6. דיאליזה — חולה שעושה דיאליזה תוך בטני בבית ויש לה קטטר קבוע

(133) סי' נה, וכתב לי מו"ר הגר"י גויבירט שליט"א להוסיף ראה להקל ממה שכתב החכ"א כלל קיט סי' ז בדין של רטיה.
(134) א"ל מו"ר שליט"א.

(129) ח"ג סי' י.
(130) מהד"ת סי' קלה.
(131) ס"ק פו.
(132) סי' קנג.

סעיף כח לא תאחוז בה (יג) חברתה בידיה בשעת טבילה אלא אם כן רפתה ידה כדי שיבואו המים במקום אחיזת ידיה, ואם הדיתה ידה במים תחלה שרי, שמשקה טופח שעל ידיה חבור למי המקוה.

נ ש מ ת א ב ר ה ם

בדופן הבטן, יכולה לטבול עם הקטטר כי קיבוע הקטטר נעשה ע"י תפירות הנמצאות מתחת לעור ואין צורך בפלסטר או כדומה כדי להחזיק את הקטטר במקומו, ועיין לעיל ס"ק 5. ואם יש תפירות בעור, צריכה לתכות עד שיוציאם (עיין לעיל ס"ק ה). וכן חולה שעוברת דיאליזות תוך הדם ויש לה צינור קבוע ביד המחבר עורק לוריד והצינור נמצא מעל העור, יכולה לטבול אחרי שמורידים את התפירות, אך מכיון שרצוי שהצינור לא יבוא במגע עם מים (מטעמים רפואיים), תחבוש אותו בתחבושת שחדירה למים, ומיד אחרי הטבילה תוריד את התחבושת, ועיין לעיל ס"ק ד ד"ה תחבושת.

7. אוזן — אם אמרו לה הרופאים שצריכה שיהיה לה תמיד צמר גפן תחוב באזנה, תדחק צמר גפן בעומק שלא יכסה את החלק הנראה של האוזן (ואפילו שיש חוט יוצא מהצמר גפן כדי שיהיה קל להוציאה), ואז מותר לה לטבול¹³⁵. ואם אמרו לה רק שאסור שמים יבואו לאוזן בפנים, גם מותרת לשים צמר גפן שם בשעת טבילתה¹³⁶. וכותבים השו"ת חלקת יואב¹³⁷ וההר צבי¹³⁸ שבכל אופן, בשבוע לפני הטבילה, תתרגל שיהא תמיד צמר גפן בתוך אוזנה ואז יהיה עבודה בבחינת דבר שאינו מקפיד¹³⁹. אך עיין בבן איש חי¹⁴⁰ שכותב שלהכניס צמר גפן באוזנה הוי חציצה, אלא תעשה באופן שכתב הרב שיבת ציון, דהיינו שחברתה תכניס את האצבע שלה במים ואז תכניס אותה לתוך אוזנה בשעת הטבילה (עיין לעיל ס"ק ח). וכן כתבו המהר"ש ענגיל¹⁴¹ והמהר"י שטייף¹⁴². ועיין בשו"ת אב"נ¹⁴³ ובדברינו לעיל ס"ק ט. וכתב לי הגרש"ז אויערבאך שליט"א: אפשר גם להכניס צמר גפן לא מהודק תוך האוזן ולהוציאו בזריזות תיכף ומיד לאחר הטבילה טרם שהמים יספיקו להגיע לבשר האוזן, ומ"מ חשיב כראוי לביאת מים הואיל והמים יכולים עכ"פ לעבור לבשר גם דרך הצמר גפן.

(יג) חברתה בידיה, וכן תעשה לאשה שמשותקת ואינה יכולה לעמוד על רגלה ללא עזרה¹⁴⁴. וראה לעיל ס"ק ב.

מדובר כשהצמר גפן תחוב היטב ואין ראוי לביאת מים.	135) דרכי"ת ס"ק י; שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ז;
140) שנה ב' פ' שמיני ס"ג י ושו"ת רב פעלים ח"ב סי' כז.	שו"ת אג"מ יו"ד ח"א סי' צח"קג; שו"ת דובב מישרים ח"א סי' עא; שו"ת חלקת יעקב ח"א סי' קלח דקלט; שו"ת אמרי יושר ח"א סי' קצה, קצו וח"ב סי' פב.
141) ח"ב סי' סח.	136) שו"ת אמרי יושר שם; שו"ת מלמד להועיל ח"ב סי' ע.
142) סי' מו.	137) ח"א סי' ל.
143) סי' רסב.	138) יו"ד סי' קצ.
144) עיין הגהות פנים חדשות על השו"ע בשם המשאת בנימין.	139) וא"ל הגרש"ז אויערבאך שליט"א דזה